

תנאי השלום של המעצמות

● **הפסקת הלוחמה.** כל הצדדים יכירו בגבולות החדשים ויצהירו על הפסקת הלוחמה. פירוש הי דבר הכרת מדינות ערב בקיומה הריבוני של ישראל.

● **בעיית הפליטים.** בעיית הפליטים תיפתר עליידי החזרת מיספר מסויים לישראל, ויישוב האחרים בארצות ערב. הדבר ינוסח כך שיתקבל כהגשמת החלי טת האו"ם, הקובעת כי לפליטים הזכות לבחור בין שיבה לישראל ובין קבלת פיצויים.

● **ערוכות.** המעצמות הגדולות יתנו ערובות ל קיום הסדר זה, אם במישרין ואם באמצעות האו"ם. ערובות אלה יכולות ללבוש צורה של קיום צבא מטעם המעצמות או מטעם האו"ם, שיתפוס את קווי הגבול. בניגוד לכוח החירום של האו"ם לפני מלחמת ששת הימים, לא יהיה כוח זה "אורח" של מדינות המרחב, שיוכלו לסלקו בכל עת, אלא יהיה כפוף במישרין ל פיקוד המעצמות או האו"ם, כך שלא יוכל לנטוש את הקווים אלא בהסכמת כל ארבע המעצמות.

- **רצועת עזה.** תעבור לידי ירדן, עם סידורים למעבר אכסטרטוריאלי בינה ובין הגדה המערבית.
- **רמת הגולן.** כל עוד אין סוריה מגלה נכונות להשתתף בהסדר, ניתן לדחות בעייה זו, היא לא תיכלל בהסדר, כך שיישמר רפאטוס קו.
- **הציהאי סיני.** יחזור כולו למצרים, תוך התחייבות מצבא מצרי לא יחזור אליו. לגבי שארם אל שייך ישדלו למצוא אישורו פיתרון שיספק את ישראל, כגון נוכחות צבאית זרה.
- **נתיבי מים.** אוניות ישראל יעברו במיצר טיי ראן ובתעלת סואץ.
- **סידורי ביטחון.** הגדה המערבית, רצועת עזה וחציהאי סיני יפורזו.

תנאי השלום, כפי שיתגבשו תחילה בין שתי מעצמות העל, ולאחר מכן בוועידה של ארבעת הגדולים, יהיו כלהלן. אפשר להגדירם כיום על פי העמדות של ברית המועצות וארצות הברית, שבאו לידי ביטוי במגעים דיפ' לומטיים, באיגרות סודיות, בהודעות פומביות ובהכרזות בעלות בריתן בעולם הערבי:

● **גבולות.** הגבולות הבטוחים והמוכרים יהיו גבולות ה'4 ביוני 1967. יוצאים מכלל זה: שינויים מסויימים לאורך הקו הירוק (לטרון, אזור קלקיליה, גוש עציון וכו').

● **ירושלים.** ירושלים תישאר בידי ישראל, אולם לירדן יינתן "תפקיד" בה, התפקיד: ריבונות על המקור מות הקדושים, בצורה של מובלעת או פרוזדור, כפי שהוצע עליידי משה דיין אחרי המלחמה.

(המשך מעמוד 13)

מפליה הפורשים, משום כך יש עניין משותף לאמריקאים ולסובייטיים להגיע להסדר שיבצר את המינסד הערבי והישראלי, ושיאפשר את חיסול התנועה הפלסטינית.

● **הגנה על עמדות אמריקה במרחב.** לאמריקה יש אינטרסים חזקים במדינות הנפט הערביות, מצד אחד, ובישראל, מצד שני. היא רוצה להגן על אינטרסים אלה. במלחמת ששת הימים התחזקו העמדות האמריקאיות, מכיוון שמצרים תלויה עתה בכסף הסעודי והכריית, והשפעתה בתימן ובדרום תימן חוסלה. אמריקה חוששת שאם תסרוץ עוד מלחמה, עלולים התהליכים המהפכניים לחסל את המישטרים הפרואמריקאיים. מכל הסיבות האלה, רבות אחרות, עז רצונם של מדינאי השינגטון להגיע לידי הסדר אמריקאי-סובייטי במרחב.

כל פעולות החבלה המוכיחה את עליית האירגונים הפלסטיניים, וכל פעולות יקרב המוכיחה שהמצב במרחב עלול להתפוצץ, מגביר רחיקה זו. זוהי אחת הסיבות הממריצות את המצרים לחמם את גיורת תעלת סואץ, אפילו בכחיר אבידות יקרות, ואילו ה"ניצנים" בישראל עוזרים במישרין להכשרת הקרקע לירחמת המעצמות.

עמדת "אל-פתח" עלולה להכריע

● **מצב זה מבליט,** לפתע, את כל הניגודים בין העמדה האמריקאית ובין העמדה הישראלית — ניגודים שהיו קיימים מאז יוני 1967, אך שטושטשו בהסכמה הדדית. ניגודים אלה נוגעים הן לשיטה, הן לתוכן ההסדר.

לגבי השיטה דולגת ישראל, בעקשנות עליאית, במשאומתן ישיר, כדרך יחידה ובלעדיית להסדר. עם עליית גולדה מאיר, התבצרה עקשנות זו עוד יותר. האמריקאים סבורים כי זוהי עקשנות ילדותית. אין האמריקאים מבינים שוהי דהקא עקשנות מחוכמת באוד: מכיוון שמשלת ישראל יודעת ששום ממשלה ערבית אינה יכולה להסכים למשאומתן ישיר, פוטר את עקשנות זו מלהחליט על נסיגה משטחים.

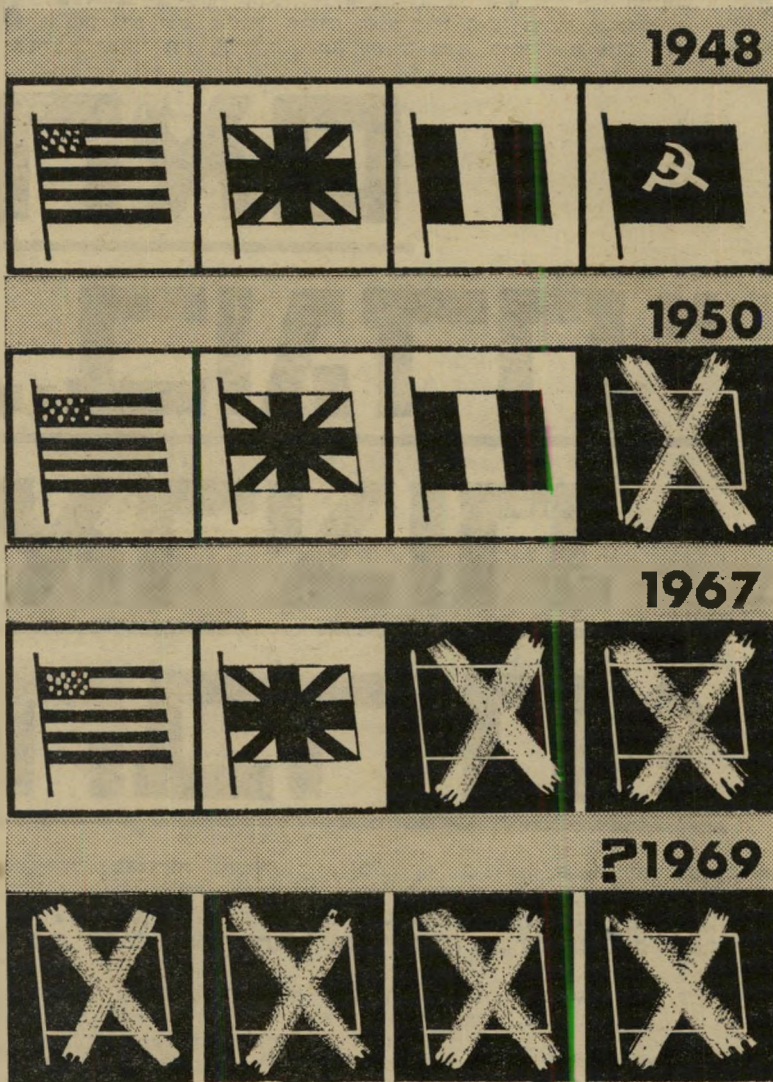
הגישה הישראלית לא נועדה, איפוא, להגיע להסדר, אלא להיפך: לקיים את הסטאטוס-קו, המאפשר החזקת כל השטחים הכבושים. האמריקאים, לעומת זאת, רוצים להגיע להסדר בכל האמצעים. לשם כך פיתחו תוכנית מפורטת, מחוכמת יותר, להשגת הסדר כזה. היא פותחה לראשונה עליידי צ'ארלס יוסט, ערב התמונתו לתפקידו (בין השאר בשיחה עם אורי אבנרי, העולם הזה 1627) ומאז פורטה עליידי הנשיא ניקסון (ראה מיסגרת).

לגבי התוכן, קיים פער עצום בין הצדדים. עיקרו: בעוד שהאמריקאים סבורים שיש לקיים, שחזת או יותר, את הגבול הקודם של ישראל, תוך שינוי המצב במרחב — רוצה ממשלה הליכוד-הלאומי בשינוי גמור של הגבולות, אפילו אם כתוצאה מכך ישאר המצב הקיים בין ישראל והערבים על כנו.

האמריקאים רוצים בשלום בלי סיפוח, ממשלת ישראל מעדיפה על כך סיפוחים בלי שלום.

מכיוון שאין לממשלת ישראל שום אשלייה לגבי טיב תנאי השלום שיתגבשו בשיחות שני הגדולים, או בחזית ארבעת הגדולים (ראה מיסגרת), מנוי וגמור עימה לחבל ביוזמת ניקסון עוד בשלביה הראשונים. היא תולה את תקותיה בכמה גורמים:

- גיוס דעת-הקהל היהודית, שיש לה השפעה עצומה על אמצעי התקשורת בארצות הברית.
- הקששים העומדים בפני כל הסכמה אמריקאית-סובייטית. למשל, אם לא ימצא הסדר בחיאט'נאם.
- עמדת אירגוני החבלה הפלסטיניים. אם אלה יתנגדו לרעיון

ההסדר, הם יכולים ללחוץ על ממשלות ערב, כדי למנוע מהן להגיע להסדר.

מכל התקפת האלה, השלישית היא החוקה ביותר. עבדאל-נאצר משתדל לחסלה, עליידי כריתת ברית עם אל-פתח ושיתוף יאסיר עראפאת בכל הדינאים. ייתכן כי נשיא מצרים יעמוד על הזמנת אירגוני החבלה כצד לחזית ארבעת הגדולים, יחד עם שאר המשלחות הערביות, כשם שהזמיר חיאט'קונג לחזית פאריס. אך ספק אם אירגוני החבלה בשלים לכך.

לקראת משבר רבתי

● **ליחותו של אבא אבן** לארצות הברית היתה, איפוא, דר'משמעת במהותה: האמריקאים הומינו אותו כדי "להתייעץ" עימו, כחלק מן השלב הראשון של תוכנית ניקסון (ראה מיסגרת). כלומר: הם רצו לשמוע מפיו מה הם תנאי השלום הישראליים.

● **ממשלת ישראל** אסרה מראש על אבא אבן אף להיכנס לדיון כזה. היא הטילה עליו לחבל בתוכנית ניקסון בכל האמצעים, ובעיקר עליידי גיוס דעת-הקהל היהודית והלאיהודית בארצות הברית.

על רקע זה יש להכביר את ההודעות הסותרות של עיתונאי ישראל בירושלים ובווישינגטון. הם התנדנדו בין הודעות שטיפת-המוח של משרד החוץ הישראלי ובין ההודעות ההפוכות של משרד החוץ האמריקאי.

לעומת זאת השתדל אבן, כמיטב יכולתו, להשפיע על דעת-הקהל באמצעות העיתונות, הרדיו והטלחיוניה.

מאבק זה נמצא עדיין בראשיתו. ניתן לדחות לכמה חודשים, אולי בתירוץ ששום ממשלה ישראלית אינה יכולה להסכים להסדר של נסיגה עד אחרי הבחירות.

אך אין ספק שאם לא יהיו שינוי מכריע במצב, הולכת ישראל לקראת משבר המור ביותר עם ארצות הברית — משבר העול לבוודי אותה כליל, לנתק אותה ממקורות הרכש הצבאי והמימון הכספי גם יחד.

4 השלבים של תוכנית ניקסון

הטכניקה של הנשיא ניקסון להשגת השלום במרחב, שהוכנה עליידי קיטינגר ויוסט, כוללת את ארבעת השלבים הבאים:

● **שלב ראשון:** השגת הסכמה אמריקאית-סובייטית על עיקרי ההסדר המבוקש, תוך התייעצות עם ישראל והערבים, ותוך שיחות שירות בין מדינאים אמריקאיים וסובייטיים.

שלב זה נמצא עתה בעיצומו. לצורך זה הוזמן אבא אבן עליידי הנשיא ניקסון לווישינגטון.

● **שלב שני:** עם השגת ההסכמה האמריקאית-סובייטית, תכונס ועידיה של ארבעת הגדולים. לשלב זה אין חשיבות רבה. הוא נועד רק לתת לבר'טים ולצרפתים את ההרגשה שמתחשבים בהם, ושמשתפים אותם בהכרעות. צרפת קרובה ממילא לעמדה הסובייטית, ובר'טיניה לעמדה האמריקאית.

● **שלב שלישי:** הזמנת ישראל וממשלות ערב להשתתף בוועידה זו. הדבר בא כדי לאפשר לממשלת ישראל לטעון כי זהו משאומתן ישיר, פניס אל-פניס, בעוד שהערבים יוכלו לטעון כי אין זה משאומתן ישיר, אלא שוסד בינלאומי, כמו עצרת או"ם, שגם בה משתתפים הערבים בצד ישראל. כך יוכלו שני הצדדים להחזיק בעמדותיהם המוצהרות.

(גישה זו מבוססת על ההנחה כי שני הצדדים במרחב מטורפים במיקצת. וגם ילדותיים במיקצת, וכי הגדולים המבוגרים צריכים לאפשר להם לשמור על עמדותיהם המטופשות.)

● **שלב רביעי:** קביעת הסדר מוסכם על כל הצדדים. הסדר זה ילבש צורה של החלטת הוועידה, כמו החלטות יאלטה ופוטסדאם שקבעו את הסדר השלום באירופה, או הצהרה של האו"ם. שני הצדדים יקבלו על עצמם בכתב התחייבות לשמור על הסדר זה. זהו, בלשון הדיפלומאטים, "הסכם חוזי" להבדל מחוזה שלום.